

Minimální preventivní program

pro školní rok 2021/2022

Vypracoval: Mgr. Bc. Jiří FUCHS

Název školy:	Základní škola a mateřská škola Dolní Slivno
Adresa školy:	Dolní Slivno 40, 294 78, Dolní Slivno
Telefon:	326 393 316
Odloučené pracoviště:	Horní Slivno 107, 294 79, Kropáčova Vrutice
Telefon:	326 391 284
Mateřská škola:	Dolní Slivno 160, 294 78, Dolní Slivno
Telefon:	603 231 162
E-mail:	info@zsdolnislivno.cz
Zřizovatel:	Obec Dolní Slivno
Ředitel školy:	Vladimír Lacina
Zástupce ředitele:	Mgr. Bc. Jiří Fuchs
Vedoucí učitelka MŠ:	Iva Heřmanová
Výchovný poradce:	Mgr. Markéta Čapková
Školní metodik prevence:	Mgr. Bc. Jiří Fuchs

pracoviště	počty tříd	počty žáků
MŠ	1	
Horní Slivno	4	
Dolní Slivno	5	

Obsah

1 Analýza školy.....	4
2 Vnitřní a vnější zdroje	5
3 Prameny	6
4 Vytýčení sociálně patologických jevů.....	8
5 Vytýčení pozitivních faktorů	10
6 Témata primární prevence	12
7 Jednotlivé aktivity primární prevence	16
8 Evaluace.....	17
9 Přílohy.....	18

1. Analýza školy

Základní škola a mateřská škola Dolní Slivno je venkovským typem školy, jako součást výchovně vzdělávací soustavy škol. Celková kapacita školy je 347 žáků, avšak reálně je ve škole vzděláván poměrně malý počet žáků z blízkého okolí. Jedná se o skupinu s poměrně nízkou mírou rizikového chování.

Výuka ve všech ročnících probíhá podle vzdělávacího programu ŠVP „Škola pro život“ a to v 15 učebnách, z toho 9 kmenových.

Škola má školní družinu, která je realizována v budově na Horním Slivně.

Budovy a prostory školy se postupně modernizují. V budově v Horním Slivně je většina učeben vybavena stavitelným nábytkem, ve dvou učebnách je interaktivní tabule. Při výuce žáci mohou využívat učebnu ICT. Pro pohybové aktivity a výuku TV je zde menší tělocvična.

V budově v Dolním Slivně je k dispozici jedna interaktivní tabule a dva dataprojektory s plátnem, součástí budovy je i školní knihovna, která navazuje na jazykovou učebnu. V budově se nachází dobře vybavená dílna, která se využívá pro výuku pracovních činností. K výuce je možné využít i cvičný byt s kuchyňkou. Při výuce žáci mohou též využívat učebnu ICT. Na pozemku školy se nachází stůl pro stolní tenis, který žáci využívají ve volném čase. Pro pohybové aktivity a výuku TV slouží místní Sokolovna.

Ve škole pracuje Školská rada v počtu 9 členů (3 zástupci pedagogů, 3 zástupci zřizovatele a 3 zástupci z řad rodičů).

Ve škole je zřízen Školní parlament, který se schází jednou měsíčně, na setkáních žáci přednášejí návrhy a připomínky svých spolužáků ke vzdělávacímu procesu, školnímu prostředí, vzájemnému soužití. Školní parlament je instituce pro aktivní zapojení a participaci žáků do života a klima školy. Členy z řad pedagogů je výchovný poradce a zástupce ředitele školy, členy z řad žáků je vždy 1 zástupce žáků z 5. – 9. třídy.

Škola je otevřenou institucí, a proto veškerá komunikace s rodiči probíhá na třídní schůzkách, dále prostřednictvím žáků, přes webové stránky školy, telefonicky nebo při osobním styku. Rodiče se též mohou zúčastnit dne otevřených dveří. Pomáhají též s organizací mimoškolních akcí.

2. Vnitřní a vnější zdroje

Vnitřní zdroje	
Charakteristika školy	<p>Škola je rozdělena do tří samostatných budov. V Dolním Slivně, kde je sídlo školy, probíhá výuka 5.- 9. ročníku.</p> <p>Na odloučeném pracovišti, v Horním Slivně, probíhá výuka 1. - 4. ročníku.</p> <p>Počet žáků ve třídách se většinou pohybuje okolo 10 - 18 žáků.</p> <p>Od začátku školního roku 2018/2019 je v provozu mateřská škola, která sídlí v samostatné budově v Dolním Slivně.</p>
Preventivní tým	<p>Ředitel školy : Vladimír Lacina</p> <p>Výchovný poradce : Mgr. Markéta Čapková</p> <p>Metodik prevence : Mgr. Bc. Jiří Fuchs</p>
Informační zdroje	<ul style="list-style-type: none">➤ webové stránky školy➤ školní dokumentace➤ knihovna➤ školní parlament➤ schránka důvěry➤ nástěnky

Vnější zdroje
<ul style="list-style-type: none">➤ zákonní zástupci➤ pedagogicko psychologická poradna➤ OSPOD➤ Policie České republiky➤ Hasičský záchranný sbor➤ Samosprávy spádových obcí➤ praktičtí lékaři➤ linky důvěry➤ školení pro pedagogy➤ dotazníková šetření

3. **Prameny**

Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- Zákon č. 563/2004Sb., o pedagogických pracovnících
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky

Vyhlášky

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských Poradenských zařízeních

Metodické pokyny a strategie

- Metodické doporučení MŠMT ČR č.21291/2010-28 k prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. MSMT-21149/2016
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. 14423/99 – 22
- Metodické doporučení MŠMT ČR č.32548/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Záškoláctví

- Metodické doporučení MŠMT ČR č.j.32549/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Vandalismus
- Metodického doporučení MŠMT ČR č.j.32550/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Kyberšikana
- Plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže ve Středočeském kraji 2021-2022

4. Vytýčení sociálně patologických jevů

Analýza problematiky sociálně patologických jevů ve škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů na škole a vytýčení predikce.

Negativní jevy mohou ovlivňovat nejen školní činnost, ale především ohrožují zdravý rozvoj osobnosti žáka. Je proto důležité důsledně monitorovat výskyt nežádoucího jednání žáků při samotné výuce, v prostorách školy mimo výuku v rámci řádného dozoru a včas na daná zjištění reagovat. Nedílnou součástí monitoringu je s žáky hovořit, znát jejich zájmy, potřeby a priority. Odhalovat příčiny jejich vybočujícího jednání a vyhledat východiska.

4.1 Zátěž z rodiny a okolí

Naši žáci se v okolí školy či z místa bydliště mohou poměrně často setkat s řadou problémů současné venkovské společnosti jako je vysoká nezaměstnanost, chudoba, drobná kriminalita, konzumace alkoholu a případně i drog. Rizikové faktory působí na naše žáky většinou zprostředkovaně přes kamarády, média, případně rodinu.

4.2 Etnický původ

Někteří naši žáci jsou jiného etnika především Romové. Jen málokdy se však setkáváme s neochotou rodin ke spolupráci.

4.3 Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami

Někteří žáci již při přijetí nebo v průběhu vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost. Jedná se o žáky se specifickými vzdělávacími potřebami, se zdravotním a jiným postižením, ale také o žáky mimořádně nadané. Škola je velmi dobře připravena pro integraci těchto žáků ke společnému vzdělávání, v rámci inkluze.

4.4 Užívání omamných a psychotropních látek

Lze zaznamenat, že jednotlivci z řad žáků kouří a mají zkušenosti s alkoholem. Ojedinele dochází k záhytu jiných omamných a psychotropních látek (marihuany).

4.5 Chorobné hráčství

Mezi žáky doposud nevidujeme případy závislosti na počítačových hrách či automatech.

4.6 Záškoláctví

Vysoká absence u vybraných žáků především z vyšších ročníků v podobě dlouhodobě vysokého počet omluvených zameškaných hodin. Toto číslo se v průběhu posledních let snižuje, přesto však zůstává tato absence i nadále výrazně vyšší než u mladších ročníků. U některých žáků existuje podezření

na skryté záškoláctví. Neomluvená absence se vyskytuje ojediněle a škola v případě jejího výskytu postupuje podle zákona.

5. Vytýčení pozitivních faktorů

5.1 Zdravé klima školy a třídního kolektivu

Žáci, učitelé i rodiče hodnotí vesměs klima naší školy jako osobnostně orientované a kvalitní ve všech dimenzích - ekologické, společenské, sociální i kulturní. Jeho hlavním rysem je tolerance, podpora a pomoc. V sociální dimenzi je jen minimum stresových situací. Škola je rodinného typu. Pozitivně jsou hodnoceny zejména vzájemné vztahy. Třídní koheze je velmi dobrá.

Školní poradenské pracoviště

Činnost poradenského pracoviště se vzhledem k minimálnímu výskytu rizikového chování u žáků většinou omezuje na poradenskou činnost, implementaci preventivních témat do společného vzdělávání a všeobecnou primární prevenci.

Společné vzdělávání

Škola je po všech stránkách (s výjimkou bezbariérovosti) připravena na integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Žákovi s přiznanými speciálními vzdělávacími potřebami jsou poskytnuta podpůrná vzdělávací opatření tak, aby u něho došlo k naplnění vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání jeho práv na rovnoprávném základě s ostatními. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně budou uplatněna na základě doporučení ŠPZ, a to ve formě individuálního studijního plánu (IVP).

Školní vzdělávací program

Škola má vytvořený kvalitní vzdělávací program „Škola pro život“. Je to program vycházející z dlouholeté existence školy a usilující o vytvoření všestranné osobnosti. Zabezpečuje rozumovou, mravní, estetickou, pracovní, zdravotní, tělesnou a ekologickou výchovu v souladu se zásadami humanity, demokracie a vlastenectví.

Žákovský parlament

Demokratická instituce školy, která umožňuje participaci žáků s vedením školy a pedagogickým sborem na vytváření co nejlepších podmínek pro dobré klima školy.

Pedagogický sbor

Jedním z klíčových silných stránek školy je pedagogický sbor školy. Na škole působí menší počet pedagogů, vyvážený věkově i z hlediska genderu. Odborná a pedagogická způsobilost učitelů je velmi vysoká. Pedagogický sbor je relativně schopný se rychle se adaptovat na současné vzdělávací požadavky. Všichni učitelé se snaží i nadále se odborně

vzdělávat.

Edupage – školní informační systém

Škola provozuje informační systém pro učitele, žáky a rodiče - Edupage. V něm se průběžně objevují a doplňují údaje o veškerém dění ve škole. Tyto údaje jsou dostupné přes aplikaci všem zainteresovaným osobám. Rodiče jsou tak okamžitě informováni o absenci a klasifikaci svého dítěte. Veškeré údaje o akcích školy, rozvrhu a suplování. Informace doplňují webové stránky školy, které zprostředkovávají samozřejmě všechny potřebné dokumenty, kontakty a aktuality činnosti školy.

Projekty a mimoškolní činnost

Samozřejmostí je účast školy v nejrůznějších projektech. Zapojení do projektů přináší škole finanční podporu, možnost modernizace jejího vybavení a v neposlední řadě možnost prohlubování kompetencí, vědomostí, znalostí, schopností a dovedností, které jsou zásadní pro studium našich žáků. Jako velmi pozitivní faktor v prevenci rizikového chování se jeví pestrá nabídka mimoškolních aktivit s ohledem na finanční možnosti zákonných zástupců a specifika venkovského prostředí.

Klíčové kompetence

Za koordinaci preventivních aktivit na škole odpovídá školní metodik prevence, který je jmenovaný ředitelem školy. V rámci své činnosti spoluvytváří Minimální preventivní program (MPP) a jeho realizaci na škole. Spolupracuje s celým pedagogickým sborem, vedením školy a také s příslušnými organizacemi a institucemi.

Výchovný poradce pomáhá při vytváření studijních návyků, při zvládání studijních a výchovných obtíží (pohovory se žáky a rodiči), při řešení případných vztahových problémů.

Všichni vyučující se snaží pomoci žákům nalézt vhodný způsob začlenění do společnosti. Zařazují preventivní aktivity v rámci učebních osnov do svých předmětů.

Třídní učitelé úzce spolupracují s rodiči. Ředitel školy sleduje efektivitu prevence, sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Výchovný poradce, metodik prevence a všichni pedagogové spolu úzce spolupracují a předávají si informace o dané problematice, o efektivitě prevence.

6. Témata primární prevence

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddělitelnou součástí výuky a života školy. Ve spolupráci s rodiči budeme usilovat o formování takové osobnosti dítěte, která bude schopna se orientovat v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat správná rozhodnutí. Bude si vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti – to vše s ohledem na svůj věk. Důležitou oblastí je také prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem, rodiči a žákem. Posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné sounáležitosti žáků, poznávání sama sebe, umění řešit konflikty, překonávání překážek a smysluplné využívání volného času.

- Prevence drogových závislostí, alkoholismu a závislosti na nikotinu
- Prevence záškoláctví
- Prevence šikany - posilování a rozvoj mezilidských vztahů
- Prevence projevů xenofobie, rasismu, antisemitismu a negativního působení sekt
- Prevence rizikového sexuálního chování, sexuálního zneužívání a týrání - sexuální výchova
- Prevence kriminality a delikvence - právní odpovědnost
- Prevence vzniku nezdravého životního stylu
- Prevence vzniku poruch příjmu potravy
- Prevence vandalismu a poškozování životního prostředí
- Prevence virtuálních drog - patologického hráčství a závislosti na počítačových hrách
- Prevence rizikového chování v dopravě a při sportu

6.1 Obecné dlouhodobé cíle primární prevence

- trvale prohlubovat povědomí žáků o sociálně patologických jevech a o následcích, které mohou mít;
- posilovat právní vědomí - kriminalita, předpisy, zákony;
- osvojit si potřebné hygienické návyky a soc. dovednosti, zdravý životní styl;
- posilování zdravého sebevědomí, umět se přiměřeně prosadit v kolektivu;
- posilování sounáležitosti ve společenství a řešení konfliktů;
- prohlubovat komunikační dovednosti mezi vrstevníky a dospělými;

- budování pozitivního klima školy.
- další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence;
- prohlubovat spolupráci s dalšími organizacemi
- zapojení zákonných zástupců do dění ve škole;
- tvorba a dodržování Etického kodexu školy – klima školy

6.2 Krátkodobé cíle

- zlepšit práci s kolektivem třídy;
- spolupráce vyučujících na pomoci problémovým žákům;
- zvyšovat vědomí kolektivní soudržnosti třídy;
- zapojovat více žáky do dění ve škole;
- podněcovat aktivity, které vedou vhodnému využití volného času dětí;
- včasně detekovat a účinně řešit aktuální problémové situace
- pořádat pro rodiče a veřejnost Dny otevřených dveří;
- realizovat odborné besedy

6.3 Konkrétní cíle v rámci jednotlivých rizikových faktorů

1. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a nikotinu

- *předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku*
- *omezit kontakt s návykovými látkami*
- *podporovat žáky v jejich pozitivních nápadech, potřebách a tvořivosti*
- *aktivizovat žáky k pravidelným sportovním a zájmovým činnostem*

- *žáci znají negativa i pozitiva OPL*
- *počet experimentů s drogou je nižší oproti standardu*
- *ve škole je zdravé motivující prostředí, utvářené za pomoci žáků, vycházející z jejich nápadů a potřeb*
- *žáci vyhledávají pravidelné zájmy a činnosti mimo školu*
- *škola za spoluúčasti žáků pořádá zábavné akce, výlety, exkurze, mimoškolní aktivity*
- *žáci se aktivně zapojují do protidrogové prevence*
- *žáci mají zájem o návštěvy odborníků, mají potřebu diskutovat o problematice s učiteli*
- *žáci jsou dobře informováni a vědí na koho se v případě potíží obrátit*

2. Prevence šikany

- *předcházet šikaně – jejím projevům, stádiím a formám*
- *upevňovat základní společenské hodnoty, normy a vzorce chování a postoje společenského života*
- *posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy*

- *zajistit bezpečnost žáků o přestávkách (dozorem)*
- *účinně a profesionálně postupovat při rozpoznání šikany*
- *mezi žáky nebují šikana*
- *žáci mají zdravé sebevědomí a pozitivní přístup k okolí a ostatním*
- *žáci samostatně myslí a rozhodují se, otevřeně říkají svůj názor, jsou tolerantní*
- *žáci mají zájem a potřebu pospolitosti třídy*
- *žáci jsou ochotni řešit své konflikty a nedorozumění dohodou*
- *žáci jeví zájem o návštěvy odborníků*

3. Prevence projevů xenofobie, rasismu, antisemitismu

- *předcházet projevům xenofobie, rasismu a antisemitismu*
- *vyvracet předsudky a stereotypy*
- *šířit objektivní, pravdivé informace o extremistických organizacích, nebezpečných ideologiích, sektách, náboženstvích*
- *žáci se zajímají o multikulturní společnost a postoje*
- *žáci mají dostatek informací a znají rizika extremistických oranizací, ideologií, sekt*

4. Prevence rizikového sexuálního chování

- *předcházet rizikům předčasného sexuálního života – právní odpovědnost, citová nevyzrállost, antikoncepce*
- *posilovat a upevňovat obecně uznávané hodnoty – rodina, mateřství, láska*
- *předcházet rizikům sexuálního zneužívání, týrání a zanedbávání*
- *předkládat témata sexuální výchovy – pohlavní styk, odlišnosti obou pohlaví, homosexualita, sexuální deviace*
- *žáci rozumí svým citům a tělesným změnám*
- *asertivní jednání*
- *žáci dokáží rozlišit pozitiva a negativa sexuálního jednání*
- *zaujímají k sexu zodpovědný postoj*
- *žáci mají kladný postoj k obecně uznávaným hodnotám – rodina, mateřství...*
- *žáci se orientují v problematice sexuální výchovy*
- *žáci mají zájem o návštěvy odborníků*

5. Prevence kriminality a delikvence

- *vysvětlit a popsat základní projevy kriminality mládeže a delikvence*
- *vysvětlit jednotlivé trestně právní procesy v rámci trestných činů, přestupků*
- *chování ve vztahu k společenské normalitě*
- *zapojovat se do projektů realizovaných jinými subjekty v bezpečnostně právní praxi (např. policií, ...)*
- *znalost subjektivních práv ve společnosti*
- *upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování*
- *předkládat vhodný vzor společenského chování, dbát na dodržování zákona a být morální podporou*

- *žáci jsou znalí následků spáchání přestupku a trestného činu*
- *žáci znají školní řád a jsou srozuměni s důsledky případného porušení*
- *žáci respektují, znají základní lidská práva a hodnoty společenského chování*
- *žáci vědí, na koho se obrátit*

6. Prevence záškoláctví

- *snížit počet zameškaných hodin*
- *maximálně odstranit počet neomluvených hodin*
- *posilovat hodnotu vzdělání a všestranného rozvoje osobnosti*
- *spolupracovat s ostatními subjekty na dodržování povinné školní docházky*

- *počet zameškaných neomluvených hodin je nízký*
- *žáci jeví zájem o výuku a jiné školní aktivity, potřeba sebevzdělání*
- *škola má dobré vztahy s rodiči a příslušnými institucemi*
- *škola má vypracovaný plán a postupy, jak řešit neomluvenou docházku*

7. Zdravý životní styl

- *podporovat zdravý životní styl žáků*
- *upevňovat kladný vztah k sobě samému*
- *předcházet negativním vlivům medií a reklamy*
- *upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí*
- *naučit žáky poskytnout první pomoc a orientovat se v integrovaném záchranném systému*

- *žáci mají zájem o zdravý životní styl*
- *žáci dbají o své tělo*
- *žáci znají negativa a pozitiva různých stylů života*
- *žáci přemýšlí o vlivu medií a reklamy na jejich život a mají potřebu o tom diskutovat*
- *žáci mají kladný vztah k přírodě a životnímu prostředí*

8. Prevence virtuálních drog - patologického hráčství a závislosti na počítačových hrách

- *seznámit žáky se základními pojmy virtuálních drog, výherní automaty, sázení, ...*
- *předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních drog či patologického hráčství*

- *žáci znají základní pojmy, pozitiva a negativa virtuálních drog*
- *žáci znají následky*

Většina preventivní aktivity bude zařazena v jednotlivých předmětech na 1. i 2. stupni nebo v rámci mimoškolních akcí, kde budou uplatňovány: blok primární prevence, interaktivní seminář, beseda, komponovaný pořad, pobytová akce, situační prevence, individuální konzultace, skupinová práce, vzdělávací kurz, vzdělávací seminář, přednáška.

7. Jednotlivé aktivity v rámci primární prevence

- Bruslení
- Den otevřených dveří
- Kulturní představení
- Branně bezpečnostní aktivity
- Odborné exkurze
- Tematické přednášky
- Lyžařský kurz
- Účast na akcích regionu v rámci kulturních tradic
- Plavecký výcvik
- Projektové dny
- Poplachová cvičení
- Škola v přírodě
- Sportovní dny
- Třídní výlety
- Úklid v obcích

8. Evaluace

Ověření jednotlivých aktivit primární prevence realizovaných školou bude realizováno v rovině

- a) *kvalitativní*, kdy budou prostřednictvím dotazování získány data k analýze dosažených cílů
- b) *kvantitativní*, udávající počet aktivit a množství účastníků

Součástí evaluace je komparace současných výsledků s daty z předchozích MPP, výstupy záznamů školního metodika prevence, četnostní data sociálně patologických jevů, SWOT analýza atd, závěry provozních pedagogických porad atd.

Odpovědnou osobou za evaluaci je školník metodik prevence

Součástí minimálního preventivního programu je Program proti šikanování (viz. Příloha)

Program proti šikanování

Program proti šikanování je vypracován jako součást Minimálního preventivního programu.

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a pomoc a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Důležité odlišovat např. běžnou „klukovskou“ šarvátku od skutečné šikany.

Verbální šikana:

- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- ponižování
- vyhrožování
- kyberšikana – útoky pomocí sms, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana:

- fyzické útoky v podobě bití
- ničení a poškozování věcí oběti
- vydírání
- krádeže

- sexuální obtěžování až zneužívání

Kombinovaná šikana.

- kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní chování či příkazy

Nepřímou formou šikany je demonstrativní přehlížení žáka či žáků a jejich ignorování.

Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí pro předcházení vzniku rizikového chování.

Varovné signály šikany:

- Dítě se nenavštěvuje s žádným spolužákem. Zdá se, že nemá kamarády.
- Je smutné, nemluví o tom, co se děje ve škole.
- Dochází k prudkému poklesu prospěchu.
- Před odchodem do školy si často stěžuje na bolest břicha nebo hlavy.
- Chodí do školy nebo ze školy oklikami.
- Přichází domů s potrhaným oblečením, s poškozenými věcmi nebo bez nich.
- Stále žádá o peníze, tvrdí, že je ztrácí nebo že musí ve škole něco platit.
- Přichází domů hladové, i když mělo svačinu a koupený oběd.
- Nedokáže uspokojivě vysvětlit různá zranění.
- Odmítá chodit do školy, prosí, aby tam nemuselo.
- Nečekaně se u něj objeví záškoláctví nebo časté návštěvy u lékaře.

Kauzalita při řešení počáteční šikany:

- rozhovor s informátory a oběťmi;
- nalezení vhodných svědků;

- ochrana oběti;
- rozhovor s agresory, popř. konfrontace mezi nimi;
- výchovná komise;
- rozhovor se zákonnými zástupci oběti;
- práce se třídou.

Kauzalita při řešení pokročilé šikany:

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti;
- spolupráce pedagogických pracovníků na postupu vyšetřování;
- zabránění dalšího jednání agresorů a ovlivňování vyšetřování;
- pomoc a podpora oběti;
- nahlášení policii;
- vlastní vyšetřování.

Postupy při řešení šikany:

- Napomenutí třídního učitele, Důtka třídního učitele, Ředitelská důtka, snížená známka z chování.
- Převedení do jiné pracovní skupiny.
- Doporučit rodičům oběti i agresora návštěvu v poradenském či jiném zařízení.
- Doporučit rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového zařízení SVP, diagnostického ústavu.
- Podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany mládeže k zahájení řízení předběžného opatření či ústavní výchovy.
- Na prevenci šikany a i při řešení jednotlivých případů spolupracují všichni pedagogičtí pracovníci.

